

לא שמענו שאינם חוצצים אלא חוטי שער הקשורים בשער, אבל לא על גבי בשר (רמב"ן ועוד). ויש חולקים (עפ"י בעלי הנפש להראב"ד).

חוטים הקשורים בצואר אינם חוצצים, שאין אשה חונקת את עצמה. אבל חבקים רחבים שבצואר כגון קטלא התלויה בצואר, שהיא חונקת עצמה בהם כדי שתראה בעלת בשר — חוצצים. (ערי"ף ור"ן).

א. חוטי הבנות שבאוזן — אינם חוצצים (תוס').

ב. שאר תכשיטים, כגון טבעת ונזמים — אם הם מהודקים, חוצצים (תוספתא מקואות ו; בה"ג — מובא בהג"א). ויש אומרים שנזמי האוזן אינם חוצצים, כי אין האשה מקפדת עליהם לא בשעת שינה ולא ברחיצה, ומשום כך יכולה לצאת בהם בשבת (תשב"ץ ח"ג רפ).

ג. לכתחילה אין לטבול אפילו בדברים שאין חוצצים, אטו דברים החוצצים. רמ"א יו"ד קצה, א.

ד. לפי פירוש רבותיו של רבי יוצא שדברים שהאשה מקפדת עליהם שלא יטנפו בטבילה, או שלא ייטנפו הם, אפילו אינם מהודקים לגופה — חוצצים. ורש"י הקשה על פירוש זה. ואולם דעה זו הובאה ברמ"א (יו"ד קצה, ד).

ואמנם גם לפי שיטה זו, דוקא במקפדת, אבל אם אינה מקפדת, אפילו הוא ברוב הגוף, אין כאן חציצה אם אינו מהודק (עפ"י סדרי טהרה. ולזה הסכים בשו"ת שבט הלוי ח"ו קלה, ג, דלא כלבו"ש שהחמיר. וחציצה זו אינה מן התורה. שם).

יש מי שכתב שגם לשיטה זו, דוקא בדברים שמקפידים עליהם בשעת רחיצה, אבל דברים שאין מקפידים עליהם ברחיצה (או שבדוקא נותנים אותם ברחיצה), אם המים נכנסים — מותר לטבול בהם (ע' זכר יצחק סא). ע"ע בבאור שיטה זו בחדושי הנצי"ב כאן ובשו"ת מהרש"ם ח"ג קעג.

דף נח

פ. א. חותם של עבד ושל בהמה — האם מותר לצאת בו בשבת?
 ב. האם חותם של עבד או של בהמה מקבלים טומאה?
 ג. האם מותר לעבד לצאת בשבת בזוג התלוי בו? ומה הדין בבהמה?
 ד. מה דינם של הפעמונים למיניהם, לענין קבלת טומאה?

א. חותם של עבד העשוי מטיט והוא תלוי בצוארו, אם רבו עשאו לו — יוצא בו בשבת לרשות הרבים, לפי שאינו נוטלו מצוארו להוליכו בידו, מפני אימת רבו. עשאו לעצמו — לא יצא לרשות הרבים אבל מותר בחצר. ואם הוא עשוי מתכת, שרבו מקפיד עליו אם ייאבד — אפילו עשאו לו רבו לא יצא בו, שמא יינתק ממנו ויביאנו בידיו ונמצא מטלטל ברשות הרבים.

חותם שבכסותו, בין של מתכת בין של טיט, בין עשאו לו רבו בין עשאו בעצמו — לא יצא בו, שמא ייפסק ממנו, ויקפל טליתו על כתפו כדי להסתיר מקום החותם, ונמצא מתחייב חטאת משום הליכתו ברשות הרבים בטלית מקופלת על כתפו.

(ואסרו חכמים אף בחותם התפור וארוג בבגד, ואעפ"י שאין בו חשש ניתוק — שלא חילקו בגזרותיהם. עפ"י תוס').

לא תצא בהמה בחותם, הן חותם שבצוארה הן בכסותה.
 ואעפ"י שהוא ארוג (משנ"ב שה סקמ"ה, עפ"י תוס').

ב. חותם, בין של עבד בין של בהמה, של טיט או של מתכת — אינו מקבל טומאה, שאינו תכשיט ולא כלי תשמיש.

ג. אין העבד יוצא בזוג שבצוארו, (אעפ"י שהוא תכשיט ולא משאוי — שמא יתנתק ויביאנו בידיו), אבל יוצא בזוג שבכסותו, כשהוא ארוג, שאין חשש שמא יתנתק. והבהמה אינה יוצאת בזוג כלל, אפילו פקוק (או ללא עינבל) — כי נראה שהולך לחינגא, כאמור למעלה.

ד. זוג של דלת — טהור, (לפי שהוא בטל לדלת, והיא אינה מקבלת טומאה בהיותה מחוברת לבית). זוג העשוי למכתשת ולעריסה ולמטפחות הספרים ולמטפחות התינוקות (כל אלו מותרת להשמעת קול) — יש להם עינבל, טמאים. אין להם עינבל — טהורים. ניטלו ענבליהם — עדיין טומאתם עליהם. [אביי פרש: לפי שהדיוט יכול להחזירו. ורבא פרש: לפי שראוי הזוג להקישו על גבי חרס. (וכן נאמר בשם רבי יוחנן, למסקנא). ורבי יוסי בר' חנינא אמר: לפי שראוי לגמע בו מים לתינוק. ולפי הטעמים האחרונים, (ולא לפי אביי. ערש"י ותוס'), רק הזוג טמא ולא העינבל].

א. מרש"י משמע שלאחר שניטל העינבל, אין הזוג מקבל טומאה מכאן ולהבא, רק טומאה שהיתה בו לא פרוחה בנטילת העינבל. והתוס' חולקים וסוברים שהזוג מקבל טומאה גם מכאן ולהבא, [אבל העינבל אינו מקבל טומאה, אך טומאה שהיתה בו לא פרוחה], אלא שהביאו שיש דעה בתוספתא החולקת וסוברת שהזוג לא נטמא מכאן ולהבא.

ב. ניטל העינבל ונגעה טומאה באחד החלקים, וחזר וחיברם — לפי אביי משמע שהכל טמא, ולרבא אינו טמא אלא הזוג בלבד, אם נגעה בו הטומאה (עפ"י תוס').

ג. ניטל העינבל ואבד — לפי אביי הזוג טהור, שהרי העינבל לא יחזור אליו, ולרבא — טמא (בעל המאור).

זוג העשוי לאדם מבוגר, הריחו תכשיט ומקבל טומאה גם ללא עינבל שבתוכו. זוג של בהמה — יש בו עינבל, מקבל טומאה, [ואעפ"י שאין 'תכשיט' לבהמה, טמא מצד 'כלי', לפי שנתרבה מכל דבר אשר יבא באש — אפילו דיבור].

והרי הוא משמש בקולו לאדם, לידע היכן נמצאת הבהמה. תוס'. ולפי זה, אם אינו נצרך להשמעת קול — טהור. ואולם יש סוברים שכל זוג המשמיע קול, הן של כלים הן של בהמה, נלמד מריבוי הכתוב שמקבל טומאה (ערמב"ן וריטב"א).

אין בו עינבל — טהור.

היה בו עינבל וניטל ממנו — יש מי שכתב שתלוי הדבר במחלוקת האמוראים, לפי שאין ראוי לשימוש מעין מלאכתו הראשונה, שהרי עיקר שימושו לשמוע היכן הבהמה ואין שייך להקישו ע"ג חרס (עפ"י 'חדש האביב'. ובשפת אמת צדד לתלות שאלה זו במחלוקת הראשונים).

זוג של דלת שעשאו לבהמה — טמא, שעל ידי ייחודו, נכנס הכלי לתורת קבלת טומאה. של בהמה שעשאו לדלת — אעפ"י שחיברו אליה וקבעו במסמרים — טמא, שאין הכלי עולה מטומאה אלא בשינוי מעשה בגופו.

יתכן ולדעת רבי אליעזר (ב"ב סו.), נטהר הזוג של בהמה בחיבורו לדלת (ע' חזו"א כלים יט, א; מקואות תנינא ב, יג).